

## EUCHARISTICKÁ MODLITBA JEJ VÝVOJ I SÚČASNOSŤ

Medzi všetkými modlitbami, aké Cirkev pozná, ak samozrejme nepočítame modlitbu Otčenáš, ktorú naučil apoštolov sám Kristus a dal ju im – ale aj nám – ako vzor každej inej modlitby, určite vysoko vyniká eucharistická modlitba. Je to modlitba vzdávania vďaky a posvätenia, ústredná a vrcholná časť celej eucharistickej bohoslužby.<sup>1</sup> Je v podstate celým blokom modlitieb a obradov, latinsky nazývaným *prex eucharistica*, ale i *canon* (čo znamená ustálená časť, pravidlo, text, ktorý sa nemení a je smerodajný)<sup>2</sup>, vo východných cirkvách sa hovorí o *anafore*. Prvé zmienky o nej nachádzame v spise *Didaché*, ktorý pochádza zo Sýrie z konca prvého, resp. začiatku druhého storočia; spomína sa tam modlitba nad kalichom: „*Pokiaľ ide o Eucharistiu, konajte vzdávanie vďaky takto: Najprv nad kalichom: Vzdávame ti vďaky, Otče náš, za svätú vínnu révu tvojho služobníka Dávída, ktorú si nám zjavil skrze Ježiša, tvojho služobníka. Tebe nech sa vzdáva sláva naveky.*“ A modlitbu nad rozlámaným chlebom: „*Vzdávame ti vďaky, Otče náš, za život a poznanie, ktoré si nám zjavil skrze Ježiša, tvojho služobníka. Tebe nech sa vzdáva sláva naveky. Ako sa tento rozlomený chlieb, ktorý bol rozptýlený ponad vrchmi, zhromaždil dovedna, tak nech sa aj tvoja Cirkev zhromaždí v jedno z končín zeme do tvojho kráľovstva. Lebo tvoja je sláva a moc skrze Ježiša Krista naveky.*“<sup>3</sup>

Úvodné slová tohto textu: *konajte vzdávanie vďaky takto*, neznamená predloženie záväzného liturgického formulára. Prvé storočia sú obdobím liturgickej improvizácie. Texty *Didaché* sú istým modelom, ktorý má byť pomôckou pre predsedajúceho.<sup>4</sup>

Opis eucharistickej liturgie Ríma v polovici druhého storočia zachytáva zas text prvej *Apológie* sv. Justína, ktorá je venovaná cisárovi Antóniovi Piovi:

„*Keď lektor skončí, ujíma sa slova predstavený. Napomína a povzbudzuje do nasledovania takých skvelých vecí. Potom všetci naraz vstaneme a modlíme sa. A ako sme už povedali, po modlitbe sa prinesie chlieb, víno a voda. Predstavený sa s veľkou vrúcnosťou modlí a vzdáva vďaky a ľud zvolá: ‚Amen.‘ Potom sa rozdajú dary, nad ktorými sa vzdávali vďaky, a všetci prítomní prijímajú. Neprítomným sa posielajú po diakonoch.*“<sup>5</sup>

V tomto období sa len postupne ušľachovali jednotlivé formulácie eucharistických modlitieb a v priebehu dejín sa ich formy čiastočne vyvíjali. S najstaršími z nich sa môžeme stretnúť v našom Rímskom kánone a v liturgii sv. Jána Zlatoústeho, ktorú používajú východné cirkvi.

V západnom obrade došlo k podstatnej reforme liturgie *Tridentským koncilom* (1545 – 1563), ktorý zjednotil rôznorodú a často nevyhovujúcu prax tým, že predpísal Rímsky kánon i rímsku liturgiu ako záväzné pre celú rímskokatolícku Cirkev a popri ňom ponechal iba liturgie veľmi staré.

---

<sup>1</sup> Porov. *Všeobecné smernice Rímskeho misálu*, bod 54. In: *Rímsky misál*. Rím: Typis polyglottis vaticanis 1981, s. 33\*.

<sup>2</sup> To znamená, že sa v nej nesmie nič, ani to najmenšie, meniť.

<sup>3</sup> Porov. *Didaché*, Učenie dvanástich apoštolov, body 9 a 10. In: KUNETKA, F.: *Eucharistie v kresťanskej antice*. Olomouc: UP-CMTF 2004, s. 132 – 133.

<sup>4</sup> Porov. KUNETKA, F.: *Eucharistie v kresťanskej antice*, s. 133.

<sup>5</sup> Porov. SVÄTÝ JUSTÍN: *Prvá apológia kresťanovi*, kap. 67. In: *Liturgia hodín podľa rímskeho obradu*, II. zväzok. Rím: Typis polyglottis vaticanis 1996, s. 668.

Veľká vážnosť eucharistickej modlitby viedla západnú Cirkev v ranom stredoveku k spornému zvyku, ktorý sa neskôr stal predpisom, že totiž s výnimkou prefácie a Sanctus sa modlila potichu.<sup>6</sup> Takto bola eucharistická modlitba zahalená priam dvojitým závojom: veriaci ju nemohli počuť a kvôli latinčine jej nemohli ani rozumieť. Až od roku 1965 sa smel kánon prednášať nahlas a od roku 1967 navyiac i v materinskom jazyku.<sup>7</sup> Po tomto roku sa objavovali početné eucharistické modlitby súkromného pôvodu; najviac v Holandsku.

K ďalšej významnej reforme dal podnet *Druhý vatikánsky koncil* (1962 – 1965). Snahy o reformu jedinej eucharistickej modlitby sa pre množstvo vsuviek, obetných modlitieb, pripomienok svätých a prosieb stali nereálne, preto vydal pápež pokyn, aby Rímsky kánon zostal zachovaný vo svojej pôvodnej podobe (až na malé zmeny) a aby sa k nemu priradili ďalšie tri modlitby pre voľný výber celebranta.<sup>8</sup> Súčasný misál, promulgovaný pápežom Pavlom VI., mal teda až do roku 2000 štyri základné eucharistické modlitby. Jeho tretím typickým vydaním v roku 2000 sa tento počet rozšíril o dve eucharistické modlitby za zmierenie, jednu pre rozličné príležitosti a tri pre omše za väčšej účasti detí, o ktorých bude reč nižšie.

### Jednotlivé časti eucharistickej modlitby

Aj keď jednotlivé eucharistické modlitby sa líšia svojimi textami, predsa je v nich možné vidieť podobnú štruktúru, v ktorej sú vždy zachované základné prvky tejto modlitby. Prvou časťou eucharistickej modlitby je pieseň vd'aky, **prefácia**<sup>9</sup>. Toto slovo vzbudzuje zdanie, akoby sa jednalo ešte o nejaký nezáväzný úvod. Latinská predpona *præ-* (=pred) tu nemá význam časový, ale priestorový. V skutočnosti sa teda v dialógu inšpirovanom židovskou liturgiou ocitáme v slávnostnej chvíli, ktorá vyžaduje veľkú pozornosť.<sup>10</sup> Prefácia nie je predohra, ale vyhlásenie, slovo vypovedané pred niekým, určitý druh *prorocstva* v biblickom zmysle slova. Obraciame sa tu k Otcovi Ježiša Krista, a toto je „základný pohyb“ celej kresťanskej modlitby. Je to úkon oslavy a poďakovania za najväčší dar – za samotného Ježiša Krista, v ktorom je obsiahnuté všetko: stvorenie, dejiny vyvoleného národa, vykúpenie, oslávenie až po všetky stopy Kristovho tajomstva, ktorými sú svätí. Práve preto spájame všetci (tento spev má spievať alebo recitovať ľud spolu s kňazom) svoje hlasy do oslavy svätosti Boha. Ako inak to povedať, než trikrát opakovať túto svätosť bez úmyslu toho, že by sme chceli preniknúť do jeho tajomstva? **Sanctus**, objavujúci sa v našej liturgii už v 3.

---

<sup>6</sup> Mali ju počuť len okolostojaci – *ut a circumstantibus altare tantum audiat* (porov. Ordo Romanus XV).

<sup>7</sup> Porov. ADAM, A.: *Liturgika*. Praha: Vyšehrad 2001, s. 201.

<sup>8</sup> Porov. ADAM, A.: *Liturgika*, s. 201 – 202.

<sup>9</sup> Tradičných rímskych prefácií bolo na sklonku kresťanského stredoveku cez dve stovky, ale na konci 6. storočia bol ich počet redukovaný na 14.

<sup>10</sup> Z tohto modlitbového dialógu jasne vidieť, že ani eucharistickú modlitbu nemožno chápať ako výlučnú záležitosť celebranta, akoby sa zhromaždeného ľudu netýkala, ale je to modlitba celého Božieho ľudu. Eucharistickú obetu koná kňaz spolu s ľudom. Nielenže po príprave obetných darov jasne hovorí: „Modlite sa, bratia a sestry, aby sa moja i vaša obeta zaľúbila Bohu...“, ale okrem toho sa aj celá modlitba eucharistická modlitba vyslovuje v množnom čísle. Neraz je v jej slovách naznačené, že ľud je spoluobetujúci s kňazom. Porov. PIUS XII: encykl. *Mediator Dei*. Košice: Verbum 1948, s. 49.

storočí v Alexandrii, vytvára takto vo svätej omši atmosféru Izaiášovej vízie zo 6. kapitoly jeho knihy:<sup>11</sup>

„...videl som Pána sedieť na vysokom a vznešenom tróne;  
lem jeho rúcha naplňal chrám.  
Nad ním stáli serafíni;  
každý mal po šesť krídel:  
dvoma krídlami si zakrývali tvár,  
dvoma si zakrývali nohy  
a dvoma lietali.  
A jeden druhému volali:  
„Svätý, svätý, svätý je Pán zástupov.  
Celá zem je plná jeho slávy.“<sup>12</sup>

Tento spev svojou druhou časťou – zvolaním *Hosanna* – zas pripomína Ježišov vstup do Jeruzalema na Kvetnú nedeľu.<sup>13</sup> *Hosanna* je hebrejské slovo, ktoré malo pôvodne význam „tak pomôž“ a neskôr sa stalo holdujúcim zvolaním ku cti Boha a ku cti kráľa.<sup>14</sup>

V úvodnej časti samotného kánonu si dynamika modlitby zachováva získané tempo. Tento začiatok sa nazýva aj *Vere Sanctus* – Áno, naozaj si svätý... ved' vo všetkom, čo bolo, čo je a čo bude, môžeme poznávať Božiu svätosť. A práve tu si uvedomujeme, že stojíme pred najsvätejším tajomstvom Boha, pred jeho veľkosťou. Takto modlitba rozvíja našu chválu, ktorá v zapätí vyvrcholí v modlitbe vzývania – **epikléze**. Duch Svätý je tu vzývaný, aby posvätil prinesené obetné dary chleba a vína, aby sa tak Kristus mohol objaviť prítomný medzi nami. Teda pokrm skrze Ducha Svätého „berie na seba telo“, aby tak mohla byť završená i prítomná obeta Ježiša Krista.<sup>15</sup> Človek svojou činnosťou nikdy nemôže disponovať Bohom, ale môže si Božie požehnanie vyprosovať. Táto prosba sa tu vzťahuje rovnako na prinesené dary, ako aj na zhromaždené spoločenstvo (epikléza k prijímaniu). Nejde totiž len o premenenie darov, ale o premenenie veriacich cez ich prijatie a nasledovanie Pána.<sup>16</sup>

**Slová ustanovenia Eucharistie** prichádzajú náhle, máme dojem, akoby v priebehu modlitby nastal zlom: Od zvolaní prechádza modlitba bezprostredne k recitácii: „*On, v tú noc, keď bol zradený...*“ Celá eucharistická modlitba sa skláňa k týmto slovám, ktoré sú také staré ako kresťanstvo samo. A pritom ich opakuje bez najmenej zmeny, ako keby modlitba v tomto momente mala vyrozprávať tento skutok. Slová ustanovenia, ktoré sú usporiadané podľa štyroch textov Písma (*Mt, Mk, Lk, 1 Kor*), tvoria podstatnú časť modlitby. Aj keď je pravdou, že vo svojom doslovnom znení nie sú zhodné ani s jednou „eucharistickou správou“ Svätého písma. Predpokladá sa, že sú dedičstvom nejakej liturgickej tradície, ktorá bola ustálená ešte pred spísaním novozákonných spisov.<sup>17</sup> Aj keď boli slová ustanovenia v minulosti spre-

<sup>11</sup> Porov. DENIS, H.: *Jak slaviť eucharistii*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2000, s. 42.

<sup>12</sup> Iz 6, 1b – 3.

<sup>13</sup> Porov. *Mt* 21, 9.

<sup>14</sup> Porov. ADAM, A.: *Liturgika*, s. 203.

<sup>15</sup> Porov. DENIS, H.: *Jak slaviť eucharistii*, s. 46.

<sup>16</sup> Porov. RICHTER, K.: *Liturgie a život*. Praha: Vyšehrad 2003, s. 93.

<sup>17</sup> Porov. ADAM, A.: *Liturgika*, s. 204.

vádzané niektorými slávnostnými znameniami, ku ktorým patrilo pokľaknutie, incenzácia, zvonenie a pod., treba pripomenúť, že Eucharistia nie je „stroj na vracanie času“. Bolo by mylné chcieť doprevádzať premenenie prílišnou mimikou, či gestami, akoby sme chceli v úlohe Krista opakovať Poslednú večeru. Tieto slová sú predsa sviatostným znamením konania, ktoré pokračuje v čase Cirkvi. Nejde o jeho prenesenie z minulosti, veď dar Eucharistie bol daný raz a navždy.<sup>18</sup>

Pozdvihovanie konsekrovanej hostie vzišlo zo silnej túžby stredovekého človeka po zhladnutí Kristovho Tela asi okolo roku 1200, pozdvihovanie kalicha bolo doplnené až neskôr. Po slovách ustanovenia<sup>19</sup> nasleduje aklamácia, ktorej zvláštnosťou je to, že sa obracia na Ježiša Krista, druhú božskú osobu, kým celá eucharistická modlitba ako taká k Bohu Otcovi. Vyjadrujeme tak svoju vieru v úkon spásy Ježiša Krista, ktorý zomrel a vstal z mŕtvych a znovu príde v sláve.<sup>20</sup>

Kristove slová „Toto robte na moju pamiatku“ dali podnet k vzniku **anamnézy** v eucharistickej modlitbe. Ak vieme dobre rozlišovať, pochopíme rozdiel medzi *pamiatkou, ktorú máme v myslí (spomienka)* a *pamiatkou, ktorú konáme*. Pri eucharistickom slávení ide o niečo iné ako len o spomienku. Znamená to, že úkon, ktorý konal Kristus raz navždy, koná sa ďalej aj pre nás, tu a teraz. Táto pamiatka sa preto nevzťahuje len na konanie Poslednej večere, ale na celé tajomstvo Krista Spasiteľa: na jeho učenie, premenenie, smrť a zmŕtvychvstanie, na nanebovstúpenie i oslávenie u Otca.<sup>21</sup>

Konkrétnou podobou aktualizácie Kristovej obeti i kňazstva k ľudstvu sú **prosebné modlitby**. *Cirkev svätých* je živým obrazom Kristovho zmŕtvychvstania. Jej orodovanie pomáha *Cirkvi živých*, ale i *Cirkvi zomrelých*, ktorí sú nám pripomienkou toho, že kresťanstvo nesmieme redukovať len na pozemský obzor, ale že práve v slávení Eucharistie sme si všetci najbližšie.<sup>22</sup> Prosbou za celú Cirkev, jej služobníkov, zhromaždené spoločenstvo, „roztratené deti“<sup>23</sup>, ale aj zosnulých vôbec (nielen menovite), sa ukazuje univerzálny spasiteľný význam obeti kríža a jej sviatostného sprítomnenia.<sup>24</sup>

Záverečné vzdávanie slávy na konci všetkých eucharistických modlitieb sa nazýva **doxológia**. Tento veľkolepý „záverečný akord“ stredu kresťanskej modlitby zhrňa pri Eucharistii všetky výpovede modlitby.<sup>25</sup> Jej text bol z Rímskeho kánonu prevzatý do ostatných modlitieb. Vyjadruje, že v spoločenstve s Kristom a skrze neho získava aj náš život cenu smerovaním k Božej chvále a nachádza tak hlboký zmysel.<sup>26</sup>

---

<sup>18</sup> Porov. DENIS, H.: *Jak slaviť eucharistii*, s. 47.

<sup>19</sup> Niektorí autori sa prikláňajú k uprednostneniu výrazu ustanovenie pred premenením, aby sa tak zdôraznil konsekračný charakter eucharistickej modlitby ako celku a fakt, že premenenie nenastáva len jednoduchým vyslovením slov, ale mocou Ducha Svätého, ktorý cez slová kňaza pôsobí. Porov. DENIS, H.: *Jak slaviť eucharistii*, s. 48.

<sup>20</sup> Porovnaj všetky tri zvolania po premení v slovenskom vydaní Rímskeho misálu.

<sup>21</sup> Porov. DENIS, H.: *Jak slaviť eucharistii*, s. 47.

<sup>22</sup> Porov. DENIS, H.: *Jak slaviť eucharistii*, s. 50.

<sup>23</sup> Porov. *Tretia eucharistická modlitba*.

<sup>24</sup> Porov. ADAM, A.: *Liturgika*, s. 206.

<sup>25</sup> Porov. RICHTER, K.: *Liturgie a život*, s. 95.

<sup>26</sup> Porov. ADAM, A.: *Liturgika*, s. 206.

Celá eucharistická modlitba sa tak stáva jedným veľkým chválospevom a vďakou Bohu Otcovi: od prefácie so spevom Sanctus až po záverečnú doxológiu. Záverečné **Amen** veriacich zaznieva niekedy veľmi nevýrazne, hlavne vtedy, ak sa len vysloví. Malo by mať slávnostnú podobu, aj pri jednoduchých zhromaždeniach, aby sa takto potvrdila viera vo všetko to, čo bolo v eucharistickej modlitbe vyjadrené.

## Prehľad súčasných eucharistických modlitieb

**Prvá eucharistická modlitba – Rímsky kánon** – pre ktorú je charakteristická už spomenutá pripomienka dlhého radu apoštolov, mučeníkov a svätcov, je starou modlitbou mesta Ríma, ktorá veľmi zdôrazňuje obetný aspekt Eucharistie. Jej jadro sa formovalo v druhej polovici 4. storočia. Niektoré časti boli pridávané postupne, až do definitívneho sformovania za pontifikátu sv. Gregora Veľkého (+604). Konkrétne *Communicantes* (*V spoločenstve s celou Cirkvou...* je to prvý katalóg svätých v tomto kánone, ktorý obsahuje meno Panny Márie, dvanástich apoštolov a dvanástich mučeníkov prvých štyroch storočí, ktorí boli v Rímskej cirkvi zvlášť uctievaní.)<sup>27</sup> a *Nobis quoque* (*Aj nás, svojich hriešnych služobníkov...* druhá spomienka na víťaznú Cirkev) sú pravdepodobne dielom pápeža sv. Leva I. (+461) podľa vzoru analogickej modlitby v antiochijskej liturgii sv. Jakuba.<sup>28</sup> Vo svojej latinskej podobe predstavuje táto eucharistická modlitba jadro tzv. predkoncilovej, alebo tridentskej omše. Tento starodávny kánon, dlho pokladaný za „nedotknuteľný“, bol na Západe používaný ako jediný takmer 15 storočí. Recitoval sa „*sub secreto*“, ako už bolo spomenuté. Keď však mal byť recitovaný nahlas, ukázali sa problémy jeho slovníka, preto bolo potrebné hľadať v iných tradíciách alebo sa inšpirovať súčasnou vhodnejšou formuláciou, samozrejme všetko s podmienkou neporušenia historickej predlohy. To sa odohrávalo až 5 rokov po Druhom vatikánskom koncile.<sup>29</sup> Škoda, že dnes býva tento kánon len zriedka používaný pri slávnostných príležitostiach.

**Druhá eucharistická modlitba** – najkratšia a preto najčastejšie používaná pri feriálnych omšiach – má základ v modlitbe svätého kňaza a mučeníka Hypolita, zachytenej v spise *Traditio apostolica* zo začiatku 3. storočia. Je veľmi pozoruhodné, že v tejto eucharistickej modlitbe, ako ju podáva sv. Hypolit, sú vynechané všetky židovské prvky, dokonca aj dielo stvorenia je chápané v novozákonnom ponímaní: Boh stvoril svet skrze Krista.<sup>30</sup> Je často označovaná aj ako eucharistická modlitba doby mučeníkov. Jej zvláštnosťou je to, že má vlastnú zameniteľnú prefáciu, ale môže sa použiť s akoukoľvek inou prefáciou.

**Tretia eucharistická modlitba** je v podstate novým textom, ktorý bol vytvorený s veľkou prehľadnosťou jednotlivých častí eucharistickej modlitby (epikléza, slová premenenia, anamnéza, vyjadrenie obetného charakteru omše, jednotlivé pros-

<sup>27</sup> Porov. *Canon Missæ*. In: *Misál latinsko-slovenský*. Trnava: SSV 1952, s. 528.

<sup>28</sup> Porov. PUVÁK, M.: *Mená apoštolov v Rímskom kánone*. Poznámka č. 1. In: *Liturgia*, časopis pre liturgickú obnovu. Trnava: SSV 2006; číslo 62 (2/2006), s. 172.

<sup>29</sup> Porov. DENIS, H.: *Jak slaviť eucharistii*, s. 44.

<sup>30</sup> Porov. FILIPEK, A.: *Cez symbolickú reč liturgických znakov bližšie ku Kristovi*. Trnava: Dobrá kniha 2001, s. 195.

by a doxológia). Často býva používaná v nedele a je zlučiteľná so všetkými prefáciami. Je obľúbená aj pre možnosť spomenúť meno svätca dňa alebo patróna.

**Štvrtú eucharistickú modlitbu** predstavuje upravená časť liturgie sv. Bazila Veľkého. Po speve *Sanctus* chváli Boha za jeho skutky a predstavuje celé dejiny spásy.<sup>31</sup> Táto eucharistická modlitba je zvláštna tým, že má vlastnú nezameniteľnú prefáciu, s ktorou je viazaná. Teda nie je možné použiť ju s inou prefáciou, ako s jej vlastnou. Preto v liturgických dňoch, ktoré majú vlastnú prefáciu (slávnosti, privilegované nedele a pod.) sa nesmie táto eucharistická modlitba používať. Do tejto eucharistickej modlitby pre jej štruktúru nemožno vsúvať osobitnú modlitbu za zomrelého.<sup>32</sup> Bohužiaľ, nebýva často používaná.

Vo všeobecnosti eucharistická modlitba, ktorá má vlastnú prefáciu, môže sa použiť s ňou aj vtedy, keď sa má v omši brať prefácia z niektorého liturgického obdobia.<sup>33</sup>

Okrem týchto základných eucharistických modlitieb boli Kongregáciou pre bohoslužbu vydané v roku 1974 ďalšie tri **eucharistické modlitby pre omše s deťmi**.<sup>34</sup> Tri preto, aby sa text eucharistickej modlitby mohol čo najlepšie prispôbiť mentalite detí po celom svete, ktorá je rozdielna podľa kultúry a povahy jednotlivých národov. V každej z týchto eucharistických modlitieb sa zachovávajú základné prvky tejto modlitby, aj keď sú vyjadrené jednoduchšou rečou prispôbenou mentalite detí.<sup>35</sup> Prvá eucharistická modlitba pre omše za účasti detí je zvláštna tým, že delí spev *Sanctus* na tri časti, ktoré sa zakaždým uzatvára zvolaním *Hosanna* na výsostiach. Druhá modlitba má všetky zvolania okrem spevu *Sanctus* a aklamácie po anamnéze nepovinné. Pre tretiu modlitbu sú uvedené variabilné časti podľa rozličných období liturgického roka.<sup>36</sup>

V tom istom roku (1974) bola schválená aj **eucharistická modlitba**, ktorú možno použiť **v omšiach za rozličné potreby**. Vznikla pri príležitosti slávania synody diecéz vo Švajčiarsku a kvôli rôznym redakciám v prekladoch do jednotlivých jazykov bolo potrebné vydať latinský text tejto modlitby, ktorý sa predkladá ako typický. Táto eucharistická modlitba má štyri vlastné prefácie a im zodpovedajúce príhovory, s ktorými sa môže používať v omšiach za rozličné potreby, ktoré nemajú vlastnú prefáciu.<sup>37</sup> Témy prefácií a príhovorov: 1. Cirkev kráčajúca po ceste jednoty; 2. Boh vedie svoju Cirkev po ceste spásy; 3. Ježiš – cesta k Otcovi; 4. Ježiš, kade chodil, dobre robil.

<sup>31</sup> Porov. ADAM, A.: *Liturgika*, s. 202.

<sup>32</sup> *Všeobecné smernice rímskeho misála*, bod 322 d. (Citácie VSRM sú podľa druhého typického vydania.)

<sup>33</sup> *Všeobecné smernice rímskeho misála*, bod 322 e.

<sup>34</sup> Zaujímavosťou je, že v roku 1970 bola publikovaná aj eucharistická modlitba pre hluchých.

<sup>35</sup> *Eucharistické modlitby pre omše s deťmi*, body 5 – 8. In: *Slávenie svätej omše za účasti detí*. Slovenská liturgická komisia 1992.

<sup>36</sup> *Eucharistické modlitby pre omše s deťmi*, body 23 – 25.

<sup>37</sup> S ktorým omšovým formulárom treba použiť ktorú prefáciu, je uvedené v dekréte, ktorým sa predkladá typické latinské vydanie: KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ: *Eucharistická modlitba, ktorú možno používať v omšiach za rozličné potreby*. In: *Liturgia*, časopis pre liturgickú obnovu. Trnava: SSV 2001; číslo 43 (3/2001). Škoda, že sa tieto poznámky neuverejnili aj v našom opätovnom vydaní 2. typického vydania Rímskeho misálu, kde bola táto eucharistická modlitba zaradená.

Okrem týchto sú v Rímskom misáli ešte dve **eucharistické modlitby v omšiach za zmierenie** s vlastnými prefáciami. Vznikli z príležitosti Svätého roku 1975. Ján Pavol II. v apoštolskom liste *Aperite portas Redemptori* zo 6. januára 1983 dovolil používať tieto dve eucharistické modlitby. Môžu sa používať v omšiach, v ktorých sa osobitným spôsobom ohlasuje tajomstvo zmierenia, napr. v omšiach za zmierenie, za svornosť, za zachovanie mieru, o tajomstve kríža, Eucharistie a v pôstnom (ale i adventnom) období. Obe majú vlastnú prefáciu, ale môžu sa použiť aj s inými prefáciami, ktoré majú vzťah k pokániu.

Eucharistická modlitba obsahuje rozhodujúcu výpoveď kresťanskej viery, je to akýsi program kresťanského života. Pritom je možné pozorovať divnú tendenciu, keď sa bohoslužba slova až príliš predlžuje, a takto „stratený“ čas sa potom má „dobehnúť“ práve pri eucharistickej modlitbe. To je snád' jeden z dôvodov, prečo je tak často a s takou obľubou používaná druhá eucharistická modlitba. Všeobecne sa druhý kánon odporúča hlavne pre všedné dni a zvláštne príležitosti, tretí pre nedele a sviatky a štvrtý pre spoločensvá, ktoré už majú hlbšie znalosti svätého Písma.<sup>38</sup>

V typickom vydaní Rímskeho misálu ale existuje 10 univerzálnych eucharistických modlitieb. S množstvom prefácií a striedaním biblických čítaní nie sú texty svätých omší rovnaké natoľko, že by sa ich snád' veriaci naučili naspamäť. Striedanie je preto veľmi žiaduce a užitočné, pretože povzbudzuje pozornosť, podporuje zbožnosť a dáva modlitbe zvláštny charakter, ako sa hovorí v obežníku Kongregácie pre bohoslužbu.

To, prečo sa eucharistická modlitba tak rýchlo odrecituje, môže ovplyvniť aj to, že ľudia často nepoznajú jej štruktúru, a potom je pre nich ťažko zrozumiteľná. Tejto najdôležitejšej časti bohoslužby by sa mala venovať väčšia pozornosť. Pokiaľ mnohí o nej nevedia nič viac, iba to, že je nevyhnutná pre premenenie, je to málo. Zavedením národného jazyka sa vysvetľovanie nestalo zbytočným, ale o to potrebnším, pretože účasť na eucharistickej slávnosti má byť zbožná a uvedomelá.

Ako pripomína Sv. Otec Benedikt XVI.: Dôležitosť eucharistickej modlitby si zasluhuje primerané zdôraznenie. Rozličné eucharistické modlitby, obsiahnuté v misáli, sú nám odovzdané zo živej tradície Cirkvi a charakterizuje ich nevyčerpatelné teologické a duchovné bohatstvo. Veriacich treba viesť k tomu, aby ho vedeli oceniť.<sup>39</sup>

### **Použitá literatúra:**

ADAM, A.: *Liturgika*. Praha: Vyšehrad 2001.

BENEDIKT XVI.: apošt. exh. *Sacramentum caritatis*. Trnava: SSV 2007.

DENIS, H.: *Jak slavít eucharistii*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2000.

FILIPEK, A.: *Cez symbolickú reč liturgických znakov bližšie ku Kristovi*. Trnava: Dobrá kniha 2001.

---

<sup>38</sup> Porov. RICHTER, K.: *Liturgie a život*, s. 91.

<sup>39</sup> Porov. BENEDIKT XVI.: apošt. exh. *Sacramentum caritatis*, bod 48. Trnava: SSV 2007, s. 61.

KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ: *Eucharistická modlitba, ktorú možno používať v omšiach za rozličné potreby*. In: *Liturgia*, časopis pre liturgickú obnovu. Trnava: SSV 2001; číslo 43 (3/2001).

KUNETKA, F.: *Eucharistie v kresťanskej antike*. Olomouc: UP-CMTF 2004.

*Liturgia hodín podľa rímskeho obradu, II. zväzok*. Rím: Typis polyglottis vaticanis 1996.

*Misál latinsko-slovenský*. Trnava: SSV 1952.

PIUS XII.: encykl. *Mediator Dei*. Košice: Verbum 1948.

PUVÁK, M.: *Mená apoštolov v Rímskom kánone*. In: *Liturgia*, časopis pre liturgickú obnovu. Trnava: SSV 2006; číslo 62 (2/2006).

RICHTER, K.: *Liturgie a život*. Praha: Vyšehrad 2003.

*Rímsky misál*. Rím: Typis polyglottis vaticanis 1981.

*Slávenie svätej omše za účasti detí*. Slovenská liturgická komisia 1992.

*Sväté písmo starého i Nového zákona*. Trnava: SSV 2007.

Štefan Fábry, 6. apríl 2008